

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

เนื่องจากการบริโภคและการออมเป็นพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ การบริโภคเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในด้านอุปสงค์รวม ซึ่งพิจารณาได้จากตัวเลขสัดส่วนของการบริโภคต่อรายได้ประชาชาติ (ตารางที่ 1.1) ที่แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการบริโภคต่อรายได้ประชาชาติมีมากกว่าร้อยละ 70 นอกจากนี้การบริโภคยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในสังคมแล้วยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคสินค้าต่างๆ จะสามารถส่งผลกระทบต่อการจัดสรรทรัพยากร การผลิต และการลงทุนได้ การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคจึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการผลิต การลงทุน และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อีกด้วย

สำหรับการออมก็มีบทบาทต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การออมเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนสำหรับการลงทุน โดยแหล่งที่มาของเงินออมของประเทศอาจเป็นเงินออมจากภายในประเทศหรือเงินออมจากต่างประเทศในรูปแบบของการกักหน้ภาคต่างประเทศ หรือการลงทุนจากต่างประเทศ ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่จะมีการออมภายในประเทศไม่เพียงพอกับความต้องการเงินทุนภายในประเทศทำให้ต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศซึ่งการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ปัญหาภาวะผูกพัน ข้อผูกมัดต่างๆ จากประเทศเจ้าของเงินทุนทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่เป็นอิสระ ดังนั้นการพัฒนาเงินออมของประเทศให้มีเพียงพอต่อความต้องการเงินทุนของประเทศจึงมีความสำคัญ อันจะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปอย่างแท้จริง สำหรับประเทศไทยจะพบว่าเงินออมภายในประเทศมีไม่เพียงพอช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ (ตารางที่ 1.2) นั่นคือ ประเทศต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาพฤติกรรมกรรมการออมภายในประเทศเพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีบทบาทต่อการออม อันจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการออมภายในประเทศ

ตารางที่ 1.1 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคและรายได้ประชาชาติ ปี พ.ศ.2525-2540

ปี	ค่าใช้จ่ายในการบริโภค (ล้านบาท)	รายได้ประชาชาติ (ล้านบาท)	สัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการบริโภค ต่อรายได้ประชาชาติ (ร้อยละ)
2525	534,991	678,169	78.89
2526	599,560	737,344	81.31
2527	628,937	778,357	80.80
2528	657,365	831,957	79.01
2529	695,784	879,915	79.07
2530	781,064	1,011,343	77.23
2531	885,008	1,198,771	73.83
2532	1,030,563	1,440,089	71.56
2533	1,234,981	1,672,858	73.82
2534	1,378,062	1,910,448	72.13
2535	1,550,497	2,145,692	72.26
2536	1,732,338	2,393,264	72.38
2537	1,959,732	2,745,938	71.37
2538	2,229,259	3,149,373	70.78
2539	2,510,293	3,393,126	73.98
2540	2,622,594	3,432,750	76.40

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ.2542

จากความสำคัญของการบริโภคและการออมที่ได้กล่าวมาจึงได้ทำการสร้างแบบจำลองการบริโภคและการออมขึ้น แต่เนื่องจากการศึกษาได้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา ซึ่งมักจะพบลักษณะ non-stationary และ non-cointegrated ของข้อมูล และอาจทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (spurious regression) ส่งผลให้แบบจำลองที่ได้ไม่สมบูรณ์ จึงได้ทำการศึกษาโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่สามารถแก้ปัญหา spurious regression ในข้อมูลแบบอนุกรมเวลาได้ ซึ่งก็คือ cointegration and error correction mechanism โดยจะทำให้ผลการวิเคราะห์มีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเทคนิคการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแบบดั้งเดิม (ริงสตรัค หทัยเสรี, 2538)

ตารางที่ 1.2 ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน ปี พ.ศ.2525-2540

ปี	การลงทุนในประเทศ (ล้านบาท)	การออมเบื้องต้น (ล้านบาท)	ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุน (ล้านบาท)
2525	177,772	155,839	21,933
2526	212,271	146,549	65,722
2527	242,506	200,877	48,647
2528	243,949	197,125	40,514
2529	238,643	228,955	-6,884
2530	299,790	296,969	6,865
2531	508,354	499,522	40,238
2532	651,175	633,008	64,234
2533	899,914	738,329	186,298
2534	1,052,935	851,759	207,432
2535	1,130,500	957,200	158,735
2536	1,266,200	1,081,500	159,200
2537	1,462,100	1,262,800	202,000
2538	1,733,700	1,488,900	336,000
2539	1,921,700	1,548,600	371,300
2540	1,554,600	1,526,900	38,000

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, พ.ศ.2527-2542

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ

1. เพื่อสร้างและประมาณแบบจำลองการบริโภคและการออมเชิงเศรษฐกิจของประเทศไทย
2. เพื่อพยากรณ์การบริโภคและการออมของประเทศไทยในระยะสั้นและระยะยาว
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาจากการใช้ข้อมูลรายปี และข้อมูลรายไตรมาสของแบบจำลองการบริโภคและการออมของประเทศไทย
4. เพื่อหาการปรับตัวที่เข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวของการบริโภคและการออม
5. เพื่อศึกษาผลกระทบเงิน โฆษัยที่มีต่อการบริโภคและการออมของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ และแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของการศึกษาแบบจำลองระยะยาว ซึ่งใช้ข้อมูลรายปีในช่วงปี พ.ศ.2513-2542 และส่วนของการศึกษาแบบจำลองระยะสั้นใช้ข้อมูลรายไตรมาสในช่วงไตรมาส 1 พ.ศ.2536 - ไตรมาส 2 พ.ศ.2543 จากธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

ทำให้รัฐบาลและเอกชนสามารถคาดการณ์ถึงการบริโภคและการออมล่วงหน้าได้ และดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งทราบแนวทางการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว

1.5 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทที่ 1 บทนำ เป็นส่วนของที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา และประโยชน์ของการศึกษา บทที่ 2 ทัศนคติผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ทัศนคติแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค ทัศนคติแบบจำลองการบริโภค และทัศนคติแบบจำลองการออม บทที่ 3 เป็นทฤษฎีการบริโภคและการออม บทที่ 4 ได้กล่าวถึง แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา บทที่ 5 เป็นผลการศึกษาของแบบจำลองรายปี บทที่ 6 เป็นผลการศึกษาของแบบจำลองรายไตรมาส และบทที่ 7 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ